

Nézőpont

Roger egyrészt azért kereste az apját, mert vasárnap volt, és jog szerint apjának nem kellett volna dolgoznia, másrészt meg akart győződni róla, hogy minden rendben van-e.

Roger apját nem volt *nehéz* megtalálni, mivel mindenki, aki Multivac, az óriás komputer kiszolgálásán munkálkodott, a családjával együtt a közvetlen közelben lakott. Egész kis várost alkottak. Azoknak az embereknek a városát, akik az egész világ problémáinak megoldásán fáradoztak.

A vasárnapi ügyeletes ismerte Rogert.

- Ha apádat keresed - mondta neki -, odalent van, az L folyosón, de valószínűleg túl sok a dolga hozzá, hogy veled foglalkozhasson.

Roger azért csak megpróbálta, bedugva a fejét az egyik ajtón, amely mögül férfiak és nők beszélgetését hallotta. A folyosók sokkal üresebbek voltak, mint hétköznapi, így könnyen kideríthette, hol dolgozik egyáltalán valaki.

Azonnal észrevette az apját, és apja is meglátta St. Látszott rajta, hogy nem nagyon örül a gyerekeknek, amiből Roger mindjárt kitalálta, hogy semmi sincs igazán rendben.

- Oké, Roger - fordult felé az apja -, attól tartok, hogy túlságosan elfoglalt vagyok.

De Roger apjának a főnöke is ott volt, és így szólt a férfinak:

- Rendben, Atkins, tartson egy kis szünetet. Már kilenc órája bütyköl ezen az ügyön, és e pillanatban semmi hasznát sem vehetjük. Vigye a gyereket, és harapjon vele valamit a kávéban. Azután szundítson egyet, és később jöjjön vissza.

Roger apján látszott, hogy nem szívesen egyezik bele a dologba. Egy műszert tartott a kezében, amelyről Roger tudta, hogy valami áramkörelemző, bár azzal nem volt tisztában, hogyan működik. Közben jól hallhatta Multivac mindent betöltő csettegését és surrogását.

A következő pillanatban apja letette kezéből a műszert.

- Oké, gyerekek, Roger! Meghívlak egy hamburgerre, és közben hagyjuk, hogy ezek a bölcs emberek itt megpróbálják kideríteni, mi a baj veled.

Az apa eltöltött némi időt a mosakodással, azután máris a kávéban voltak, előttük egy-egy jókora hamburger, rakásnyi sült krumpli és szósz.

- Mi lehet Multivac baja, valami nincs rendben vele? kérdezte Roger.

- Csak annyit mondhatok, hogy eddig még nem jutottunk semmire - válaszolta az apa komoran.

- Nekem úgy tűnt, mintha működne. Úgy értem, hogy hallottam a zümmögését.

- Hát persze, működik. Csak hogy nem mindig a megfelelő válaszokat adja.

Roger tizenhárom éves volt, és a negyedik osztályban tanult programelméletet. Néha kifejezetten utálta, és arra vágyakozott, hogy a jó öreg huszadik században élhessen, amikor a gyerekeket még nem gyötörték agyon ilyesmivel. Máskor viszont jól jött ez a tudása, ha az apjával kellett beszélgetnie.

- Hogy állíthatod, hogy nem mindig ad helyes választ, ha egyszer csak "ó" ismeri a helyes válaszokat? - érdeklődött Roger.

Apja megvonta a vállát, és egy pillanatra a fiú attól tartott, hogy elzárkózik a válasz elől, mondván: túl nehéz lenne megmagyaráznia, és egy szót sem szól róla többet, bár ilyesmi igazán szinte sohasem fordult elő.

Ehelyett apja így folytatta:

- Multivacnak akkora agya van, mint egy gyárépület, fiam, de még sincs olyan bonyolult, mint ez a miénk - kopogtatta meg a homlokát. - Multivac néha olyan válaszokat produkál, amilyeneket mi magunk ezer év alatt sem tudnánk kiszámítani, ám ugyanakkor a mi agyunk kattan egyet, és fölkiáltunk: "Hohó! Itt valami nincs rendben!" Akkor ismét Multivac

képességeihez fordulunk, és valami egészen rendellenes választ kapunk. Ha Multivac teljesen rendben lenne, érted, ugyanarra a kérdésre mindig ugyanazt a választ kellene kapnunk. Amikor viszont a válaszok különbözők, valamelyikünkben föltétlenül hibának kell lennie!

Az egésznek a lényege pedig az, fiam, hogy nem tudhatjuk egészen biztosan, mindig rajtakaphatjuk-e Multivacot a csínytevésen. Honnan tudhatnánk, hogy bizonyos helytelen válaszok nem kerülnek el a figyelmünket? Esetleg elfogadunk egy választ, és valami olyasmit csinálunk a hatására, amiről csak öt év múlva derül ki, hogy sorscsapás. Egyszóval valami nincs rendben Multivac belsejében, és mi nem tudjuk kideríteni, mi lehet az! És bárhol rejtőzzék is az a hiba, egyre csak növekszik és burjánzik.

- De miért kellene igazi bajjá fokozódnia? - kérdezte Roger.

Addigra apja végzett a hamburgerral, és már a szalmakrumplit rágesáلتa szálanként.

- Az a gyanúm, fiam - mormolta közben -, hogy rossz ésszel ruháztuk föl ezt a Multivac legényt.

- Hogy mi?

- Érted, Roger? Multivac eleinte éppoly értelmes volt, akár egy ember. Elbeszélgethettünk vele, és kideríthettük, éppen mi nincs rendben nála, akármilyen bonyolult is a dolog. De ezúttal nem így alakult a helyzet. Ha olyan korlátolt lenne, mint egy gép, akkor olyan egyszerű módon hibásodott volna meg, hogy könnyűszerrel megtalálhatnánk a baj forrását. A fő gond viszont éppen az, hogy féleszü, olyasmi, mint egy idióta. Elég okos hozzá, hogy a legbonyolultabb ostobaságokat kövesse el, de mégsem elég értelmes ahhoz, hogy hozzásegíthesse bennünket az igazi hiba föltárásához. Ez pedig az elképzelhető legrosszabb okosság. - Roger gyászos tekintetet vetett az apjára. - De mondd, mégis mit tehetnénk? Azt nem tudjuk, hogyan varázsolhatnánk még okosabbá... még nem tudjuk. Viszont ostobábbá sem tehetjük, hiszen a világ gondjai annyira komollyá váltak, és a kérdések is annyira bonyolultak, hogy Multivac minden képességére szükség lenne a megválaszolásukhoz. Ez viszont csak még nagyobb zavart keltene.

- De ha kikapcsolnátok Multivac funkcióit - vélekedett Roger -, és aprólékosan végigvizsgáljátok...

- Éppen ezt nem tehetjük meg, fiam - felelte az apja. - Attól tartok, hogy Multivacnak éjjel-nappal, a nap minden órájában működnie-kell. Éppen e ponton estünk bele a csapdába.

- De ha Multivac továbbra is mindegyre hibákat követ el, apa, nem kellene végül leállítani "öt"? Ha egyszer nem bízhattok meg abban, amit mond...

- No, jól van - simogatta meg apja a fiúcska haját -, öreg fiú, azért csak kiderítjük majd, mi lehet a hiba, ne aggódj! Ám a szemében közben ugyanaz a kétségbeesett aggodalom tükröződött. - No rajta, fejezd be, és tűnjünk el innen!

- De apaa! - méltatlankodott Roger. - Figyelj ide! Multivac mondjuk féleszü, de ez miért jelentené azt, hogy teljesen bolond?

- Ha tudnád, fiam, miféle utasításokat adunk neki, nem kérdeznél ilyen számárságokat.

- De apa, talán mégsem így kellene néznünk a helyzetet. Én ugyan nem vagyok olyan okos, mint te, a tudásom is csekélyebb. De azért én sem vagyok hülye! Meglehet, Multivac sem bolondult meg teljesen, csak éppen olyan, mint egy gyerek?

Roger apja erre hangosan fölkacagott.

- Ez persze elég érdekes elképzelés, de ugyan mit változtat a dolgokon?

- Nagyon is sokat változtathat - erősködött Roger. - Te sem vagy bolond, ennél fogva nem tudhatod, hogyan működik egy idióta elméje! Én viszont gyerek vagyok, és talán sejtem, milyen lehet egy gyerek gondolkodása!

- Hmmm! Nos tehát, hogyan működik egy gyerek elméje? - Egyszóval azt mondod, hogy Multivacnak éjjel-nappal működnie keli? Egy gép képes is lehet ilyesmire. De ha egy gyereknek túl sok leckét adsz föl, és azt parancsolod neki, hogy folyvást azzal foglalkozzon, egyszer csak belefárad, és elég nyomorultnak érzi magát, hogy hibákat is elkövethessen, még

szándékosan is. Miért ne engedhetnék meg, hogy Multivac is lógjon naponta egy-két órát kedve szerint, és hagynánk, hogy csak kattogjon és csipogjon magában?

Roger apja olyan képet vágott, mint aki rettentő komolyan gondolkodik. Elővette a zsebszámítógépét, és elvégzett rajta néhány műveletet. Azután még jó néhányat: Végül megszólalt:

- Tudod, Roger, ha elfogadom, amit mondtál, és lefordítom a Platt-integrális egyenletek nyelvére, akkor úgy látszik, hogy van értelme a dolognak. Az, mondjuk, elég világosnak tűnik, hogy huszonkét óra lényegesen többet érhet, mint huszonnégy teljesen elpocsékolt óra.

Bólogatott a bölcs eszmefuttatás mellé, azután fölemelte tekintetét zsebszámítógépéről, és megkérdezte a fiától, mintha a gyerek lenne a legtekintélyesebb szakértő:

- Teljesen biztos vagy ebben, Roger? Roger természetesen biztos volt a dolgában.
- Apa, a gyerekeknek néha játszaniuk is kell, megérted?